

Ár 2017, föstudaginn 24. nóvember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Auður Inga Ingvarsdóttir, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hrannar Már Gunnarsson, Unnur Erla Jónsdóttir og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 14/2017**:

M sóknaraðili
gegn
F fjármálafyrirtæki

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 6. mars 2017, með kvörtun sóknaraðila, dags. sama dag. Með tölvupósti nefndarinnar 10. mars 2017, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 17. mars 2017. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar dags. 21. mars 2017 og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dags. 4. apríl 2017.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 20. október og 24. nóvember 2017.

II.

Málsatvik.

Þann 4. mars 2008 gaf A út skuldabréf nr. X, að fjárhæð 3.670.000 kr., til varnaraðila. Sóknaraðili, ásamt B, tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfinu og óskaði eftir undanþágu frá mati á greiðslugetu greiðanda. Sóknaraðili undirritaði „Yfirlýsing sjálfskuldarábyrgðaraðila vegna lántöku án greiðslumats“ þann 23. febrúar 2008, þar sem hann staðfesti að honum hafi verið kynnt greiðslufirlit lánsins og fjárhagsyfirlit Ráðgjafarstofu heimilanna sem sýni að greiðslubyrði lántakenda sé sé umfram greiðslugetu hans. Jafnframt staðfesti sóknaraðili að hafa kynnt sér efni upplýsingabækling varnaraðila um persónuábyrgðir og veðtryggingar hjá þriðja aðila.

Þann 27. mars 2012 var lögð fram beiðni um á nauðungarsölu sem hafnað var af sýslumanni Keflavíkur þann 25. maí 2012. Sóknaraðila barst innheimtubréf, þann 26. maí 2016, þar sem krafist var greiðslu á 4.218.054 kr. vegna kröfu varnaraðila á grundvelli skuldabréfsins. Sóknaraðili hafnaði þeirri greiðsluskyldu með bréfi, dags. 14. júní 2016, og fór fram á að innheimtuaðgerðum yrði hætt. Þann 13. janúar 2017 barst sóknaraðila greiðsluáskorun þar sem krafist var greiðslu á 4.559,454 kr. á grundvelli sjálfskuldarábyrgðar hans á skuldabréfi nr. 0142-74-421391.

Sáttaumleitan var hafnað þann 9. febrúar 2017.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að sjálfskuldarábyrgð hans á skuldabréfi nr. X, útgefið þann 4. mars 2009, að fjárhæð 3.670.000 kr. verði ógild.

Sóknaraðili byggir á því að varnaraðili hafi ekki staðið við skyldur sínar skv. Samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001. Samkvæmt 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins hafi varnaraðila borið að greiðslumeta skuldara áður en sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð. Vísar sóknaraðili til þess að varnaraðila hafi borið að framkvæma greiðslumat, þótt sóknaraðili hafi hakað við ósk um undanþágu frá mati á greiðslugetu skuldara á skuldabréfinu, enda sé fjárhæð skuldabréfsins umfram 1.000.000 kr.

Sóknaraðili vísar til þess að hafa aldrei átt í samskiptum við varnaraðila. Sóknaraðili hafi undirritað skuldabréfið, þann 4. mars 2008, og yfirlýsingu í kjölfar þess, dags. 23. febrúar 2008, þegar skuldari bréfanna kom með þau til hans.

Sóknaraðili byggir á því að efni yfirlýsingarinnar „vegna lántöku án greiðslumats“, sem sóknaraðili undirritaði þann 23. febrúar 2008, sé mjög villandi. Einnig vísar sóknaraðili til þess að í yfirlýsingunni komi fram að sjálfskuldarábyrgðaraðilum hafi verið kynnt greiðslufirlit lánsins og „fyrirnefnt fjárhagsyfirlit Ráðgjafarstofu heimilanna“. Sóknaraðili kveðst ekki hafa þekkt fjárhagsstöðu skuldara á þessum tíma og að hann hafi aldrei hafa séð framangreind skjöl.

Sóknaraðili byggir á því að víkja beri ábyrgð hans til hliðar á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggjörninga. Vísar sóknaraðili til þess að það sé ósanngjarnt og andsætt góðri viðskiptavenju að byggja rétt á skuldabréfi gagnvart ábyrgðarmanni án þess að framkvæma greiðslumat á skuldara. Bendir sóknaraðili á að verulegur aðstöðumunur hafi verið á milli sín og varnaraðila. Vísar sóknaraðili til þess að varnaraðili verði að bera hallann af því að greiðslumat hafi ekki verið framkvæmt.

Í viðbótar athugasemdum sóknaraðila er því mótmælt að afdráttarlaus yfirlýsing hafi legið fyrir við undirritun yfirlýsingarinnar, um að skuldari myndi ekki standast greiðslumat. Vísar sóknaraðili til þess að gera verði kröfur til varnaraðila um að yfirlýsingar séu þannig úr garði gerðar að ábyrgðarmenn átti sig á hvaða skuldbindingar felist í þeim yfirlýsingum sem undirritaðar séu. Aðstöðumunur sé á milli ábyrgðarmanna og fjármálastofnana. Sóknaraðili telur ósannað að skjölin, sem áttu að hafa legið fyrir við undirritun yfirlýsingarinnar, hafi legið fyrir við undirritun og að honum hafi verið kynnt efni þeirra.

Sóknaraðili hafnar tilvísun varnaraðila til dóms Hæstaréttar í máli nr. 116/2010 og telur hann ekki hafa fordæmisgildi í fyrirliggjandi máli. Sóknaraðili vísar til þess að í umræddri yfirlýsingu, dags. 23. febrúar 2008, komi hvergi fram að sér hafi verið kunnugt um bága fjárhagsstöðu aðalskuldara og að hann standist ekki greiðslumat.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili byggir á því að það hafi ekki sjálfkrafa þær afleiðingar að ógilda beri ábyrgðaryfirlýsingu, ef samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, hafi ekki verið fylgt. Vísar varnaraðili til þess að meta þurfi allar aðstæður við lánveitingu, samning aðila og önnur atriði til að meta hvort ógilda beri ábyrgðaryfirlýsingu sóknaraðila í samræmi við 36. gr. laga nr. 7/1936. Til stuðnings kröfu sinni vísar varnaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 116/2010 og úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki í máli nr. 10/2011.

Varnaraðili vísar til þess að sóknaraðili hafi undirritað skuldabréfið og skjal merkt „Lánsúmsókn einstaklings“. Þar hafi hann óskað eftir undanþágu frá mati á greiðslugetu skuldara og staðfest að hafa kynnt sér efni bæklinga um persónuábyrgðir

og veðtryggingar þriðja aðila. Varnaraðili vísar til þess að sóknaraðili hafi jafnframt undirritað „Yfirlýsing sjálfskuldarábyrgðaraðila vegna lántöku án greiðslumats“, þann 23. febrúar 2008, þar sem kom m.a. fram að greiðslubyrði lántaka vegna lánsins væri umfram greiðslugetu hans.

Varnaraðili mótmælir því að ógilda beri skuldbindingu sóknaraðila á grundvelli þess að varnaraðili hafi ekki framkvæmt greiðslumat á skuldara. Vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili hafi verið meðvitaður um að skuldari myndi ekki standast greiðslumat, en afdráttarlaus yfirlýsing þess efnis lá fyrir. Vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili hafi verið sannarlega upplýstur um greiðslugetu skuldara og telur ljóst að sóknaraðili hefði ekki fallið frá ákvörðun sinni um að gangast í ábyrgð, jafnvel þótt framkvæmt hefði verið mat á greiðslugetu skuldara, sem sýndu neikvæða niðurstöðu.

Varnaraðili bendir á að sóknaraðili hafi staðfest með undirritun sinni á yfirlýsinguna að hafa kynnt sér fjárhagsyfirlit frá Ráðgjafarstofu heimilanna og geti þannig ekki byggt á því nú að hafa aldrei séð umrætt skjal. Bendir varnaraðili á að ekki sé unnt að leggja þá skyldu á herðar sér að að framvísa nú gögnum sem hafi legið til grundvallar við útgáfu skuldabréfsins.

Varnaraðili byggir á því að það eitt að fjármálafyrirtæki feli aðalskuldara að kynna ábyrgðarmanni greiðslumat, upplýsingabækling lánveitanda um ábyrgðir og eftir atvikum önnur gögn tengd lánveitingu geti ekki orðið grundvöllur ógildingar ábyrgðar.

V.

Niðurstaða.

Aðila greinir á um gildi ábyrgðaryfirlýsingar, dags. 4. mars 2008, um sjálfskuldarábyrgð til tryggingar skuldabréfi að upphæð 3.670.000 kr. Sóknaraðili krefst þess að ábyrgðaryfirlýsingin verði felld úr gildi. Byggir sóknaraðili kröfu sína á því að ekki hafi farið fram mat á greiðslugetu greiðanda sem ábyrgðarmanni hafi verið kynnt áður en hann tókst á hendur ábyrgðina. Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001, tekur meðal annars til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu skuldara nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó alltaf skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nema meira en 1.000.000 kr. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Auk þess er tekið fram í 1. gr. samkomulagsins að markmið þess sé að draga úr vægi ábyrgða einstaklinga og að lánveitingar verði miðaðar við greiðslugetu greiðanda og eigin tryggingar hans. Þá er tekið fram að með samkomulaginu séu settar meginreglur til verndar ábyrgðarmönnum í þeim tilvikum sem skuldaábyrgð eða veð í eigu annars einstaklings eru sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu. Í málinu liggur fyrir varnaraðili mat ekki greiðslugetu skuldara skuldabréfsins og kynnti varnaraðila svo sem skylt er skv. 3. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, fari ábyrgð ábyrgðarmanns yfir. 1.000.000 kr. Ekki verður fallist á þá málástæðu varnaraðila að sóknaraðili hafi óskað sérstaklega eftir því að greiðslumat færi ekki fram, en eins og fram kemur í 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en 1.000.000 kr. Varðandi þá málástæðu varnaraðila að sóknaraðili hafi verið kynnt fjárhagsyfirlit frá Ráðgjafastofu heimilanna, verður að líta til þess að ákvæði 4. gr. laga nr. 32/2009 mælir fyrir um skyldu lánveitanda til að láta meta greiðsluhæfi lántakanda og að greiðslumatið skuli byggt á

viðurkenndum viðmiðum. Þá mælir 5. gr. laganna fyrir um ítarlega upplýsingaskyldu lánveitanda áður en ábyrgðarsamningur er gerður þ.á.m. um greiðslugetu lántaka, sbr. b. lið 1. mgr. 5. gr. laganna. Þá ber að líta til markmiða laganna sem eru að draga úr vægi ábyrgða og stuðla að því að lánveitingar verði miðaðar við greiðslugetu lántaka og hans eigin tryggingar. Varnaraðili vísar auk þess máli sínu til stuðnings til dóms Hæstaréttar frá 21. október 2010 í máli 116/2010, þar sem hafnað var þeirri málsástæðu áfrýjanda fyrir Hæstarétti, að ábyrgðaryfirlýsing væri ekki skuldbindandi vegna þess að ekki hefði verið sinnt skyldu 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, frá 1. nóvember 2001, um að fram færi mat á greiðslugetu skuldara. Hæstiréttur tók fram að þótt fyrir lægi að sérstakt mat á greiðslugetu skuldara hefði ekki farið fram, eins og reglur samkomulagsins, kveði á um, hefði það ekki í för með sér ógildi ábyrgðaryfirlýsingar áfrýjanda. Þá bætir Hæstiréttur við að enda megi ráða af orðalagi hennar að áfrýjandi hefði undirgengist ábyrgðina þótt skuldari hefði ekki staðist sérstakt greiðslumat. Þessari málsástæðu var hafnað á þessum grunni. Í því máli sem fyrir liggur fyrir úrskurðarnefndinni, kemur ekkert fram um að sóknaraðili hefði undirgengist ábyrgðina, þótt skuldari hefði ekki staðist greiðslumat og ber varnaraðili halla af því. Vegna þessa ber að hafna því að dómur Hæstaréttar frá 21. október 2010, í máli 116/2010, hafi fordæmisgildi vegna þessa þáttar við úrlausn þess máls sem fyrir úrskurðarnefndinni liggur.

Með vísan til alls framangreinds verður Ber því með skírskotun til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggernainga að ógilda ábyrgð sóknaraðila á umræddu skuldabréfi.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Yfirlýsing sóknaraðila, M, þann 4. mars 2008 um sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi nr. X til tryggingar greiðslum að upphæð 3.670.000 kr., er felld úr gildi.

Reykjavík, 24. nóvember 2017.

Auður Inga Ingvarsdóttir

Geir Arnar Marelsson
Unnur Erla Jónsdóttir

Hrannar Már Gunnarsson
Oddur Ólason